

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Φέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια από τήν Μικρασιατική Καταστροφή. Μία ανείπωτη τραγωδία έλαβε χώρα σέ έλληνικό έδαφος, αφήνοντας πίσω περισσότερα από 600.000 άθωα θύματα, ενώ 1.500.000 Έλληνες άφησαν τόν τόπο τους καί οί περισσότεροι ήρθαν πρόσφυγες στην μητέρα Έλλάδα.

Ός Μητροπολίτης επί 27 έτη τής προσφυγικής Ίερās Μητροπόλεως Νικαίας, θεωρώ καθήκον ύψηλό, άπορρέον από τό κέντρο τής καρδιάς μου, νά διδάσκω τό ποιμίμιό μου, τούς νεοέλληνες, όσα άκουσα από τά στόματα τών τελευταίων προσφύγων, τών ήλικιωμένων πού συνάντησα προσωπικά κατά τά πρώτα χρόνια τής ποιμαντορίας μου. Σέ κάθε εύκαιρία, δέν παραλείπω νά αναφέρομαι σέ πρόσωπα καί γεγονότα εκείνων τών άποφράδων ήμερών, ενώ πάντοτε επικαλοῦμαι τίς πρεσβείες τών άγιών μαρτύρων κληρικῶν καί λαϊκῶν τής Μικρασιατικής Καταστροφής, μνημονεύοντας παράλληλα τούς άδελφούς μας τούς πρόσφυγες πού έφτασαν έδῶ, περνώντας φοβερές δυσκολίες, ταλαιπωρίες καί δοκιμασίες. Στεκόμαστε μέ συγκίνηση καί θαυμασμό μπροστά τους καί ύποκλινομαστε.

Στίς 27 Αύγούστου τοῦ 1922 οί Τουρκοί μέ επικεφαλής τόν Νουρεντίν Πασά μπαίνουν στην Σμύρνη, τήν όμορφη Μικρασιατική Πρωτεύουσα, τήν καθέδρα τοῦ Άγίου Βουκόλου, τοῦ άγίου Πολυκάρπου, μυριάδων Άγιών Αρχιερέων καί ήδη τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ τελευταίου Ποιμενάρχη. Ό Κόσμος, βλέποντας τούς άγριους στρατιῶτες καί τούς λήσταρχους Τσέτες, τρέχει από κάθε κατεύθυνση πρὸς τήν παραλία. "Όλοι τους εἶναι τρομαγμένοι καί οί καυγές γοερές: «Σφαγή! Σφαγή!- Παναγιά, βοήθα!, Προφτάστε! Σῶστε μας!». "Ένα μαῦρο ποτάμι σχηματίζεται κοντά στην προκυμαία· τρέχουν πέρα-δῶθε άπελπισμένα. Τά ξένα καράβια δέν τούς παίρνουν καί πίσω τους καταφθάνουν οί Τσέτες. «Μᾶς σφάζουνε, έλεος, πάρτε εἴσω τά μωρά μας», φωνάζουνε οί μανάδες στους άξιωματικούς τών караβιῶν, αλλά οί σπαρακτικές κραυγές τούς αφήνουν άσυγκίνητους. Οί δρόμοι γεμίζουν κι άδειάζουν καί πάλι ξανα-

γεμίζουσε. Νέοι, γέροι, γυναίκες, παιδιά ποδοπατιούνται, λιποθυμοῦν, ξεφυρχοῦν. Τούς τρελαίνουν οἱ χατζάρους, οἱ σφαίρες τῶν Τσέτηδων! Στὴν ἀπόγνωση καὶ στὴν παραζάλη, ἡ θάλασσα δὲν εἶναι πιά ἐμπόδιο· οἱ ἄνθρωποι πέφτουν μέσα καὶ πνίγονται. Ὅσοι καταφέρνουν νὰ πιάσουν ἓνα καράβι, σπεύδει κάποιος ἀπὸ μέσα καὶ τοὺς κόβει τὸ χέρι. Ὁ δυτικός «πολιτισμός» σὲ ὅλο τὸ μεγαλείο του. Οἱ Ἀγγλογάλλοι φλέρταραν ἤδη μὲ τὸν Κεμάλ καὶ οἱ Ἴταλοι ἤθελαν νὰ κρατήσουν τὰ Δωδεκάνησα. Μὲ τοὺς Ἑλλήνες στὴ Σμύρνη ἔνωσαν ἐγκλωβισμένοι.

Ὅσο βραδυάζει, κορυφώνεται ἡ καταστροφὴ Ἡ σφαγὴ δὲν σταματᾷ. Τὰ πλοῖα τῶν ξένων ρίχνουν τοὺς προβολεῖς τους καὶ ἀκολουθεῖ ἓνα εἶδος ἀνακωχῆς. Στὶς 8 τὸ βράδυ ὀδηγοῦν τὸν Χρυσόστομο στὸν Νουρεντίν. Τὸν βρίζει σκαιότατα καὶ τὸν παραδίδει στὸν ὄχλο. «*Κάντε του ὅ, τι σᾶς ἔκανε*», λέγει. Κακό δὲν ἔκανε ὁ Ἅγιος, ἀλλὰ ποῦ; Τὸν τρυποῦν μὲ τίς λόγχες, τοῦ βγάζουν τὰ μάτια, τοῦ κόβουν τὰ ἄφτιά, τὰ ἄκρα, τὸν σέρνουν μὲ ἓνα ἄλογο στὰ καλντεριῖμα τῆς πόλης. Παράλληλα, οἱ λεπλασιές ὀργιάζουν. Οἱ Τσέτες κλέβουν καὶ σφάζουν. Ὅλη τὴ νύχτα συνεχίζονται οἱ σφαγές καὶ οἱ λεπλασιές ἀπὸ στρατιῶτες τοῦ Νουρεντίν καὶ Τσέτες τοῦ Μπεχλιβάν. Σπάζουσε πόρτες καὶ ὀρμοῦν σὲ σπίτια καὶ μαγαζιά, ὅπου ἀποδίδει τὸ πλιατσικολόγημα. Ὅπου βροῦνε ζωντανούς, τοὺς βασανίζουσε. Σταυρώνουν Ἱερεῖς στὶς ἐκκλησιές ἢ στὰ δέντρα τοῦ περιβολοῦ. Μόλις ἀντιληφθοῦν γυναίκα, τὴν χτυποῦν ἀλύπητα κι ὕστερα αἰμόφυρτη, καθὼς εἶναι, τὴν ρίχνουν καὶ τὴν βιάζουν. «*Ντρέπομαι πού ἀνῆκω στό ἀνθρώπινο εἶδος*», γράφει στὴν Ἐκθεσὶ τοῦ ὁ Ἀμερικανὸς Πρόξενος στὴν Σμύρνη *Τζόρτζ Χόρτον*.

Στὴν διάρκεια τῆς νύχτας ἡ φωτιὰ κατακαίει τὴν πόλη. Ναοί, κατοικίες, ἐργοστάσια, σχολεῖα, βιβλιοθῆκες, μουσεῖα, θέατρα, νοσοκομεῖα, ἀμύητοι θησαυροί, κόποι καὶ δημιουργίες αἰώνων, ἐξαφανίζονται κι ἀφήνουμε στάχτη καὶ καπνούς. Γκρέμισε ἡ Σμύρνη μας! Γκρέμισε ἡ ζωὴ μας! Ὁ τρόμος, ἓνας ἀνελέπτος καταλύτης, ξεπερνάει τὸν θάνατο. Οἱ Σμυρνοῖ δὲν φοβοῦνται τὸν θάνατο, φοβοῦνται τὸν τρόπο. Φοβοῦνται γιὰ τὰ παιδιά καὶ τὰ ἐγγόνια τους...

Ἐνάμισυ ἑκατομμύριο πρόσφυγες ἄφησαν τοὺς Ναοὺς τους, τὰ σπίτια, τίς δουλειές τους, τὰ μνήματα τῶν προγόνων, πῆραν τίς εἰκόνες τους καὶ ὅ,τι ἄλλο κεμίλιο μπόρεσαν, καὶ κατέφυγαν στὴν μπτέρω Πατρίδα. Κτίσανε περικαλλεῖς Ναοὺς καὶ τοὺς στόλισαν μὲ ὅ,τι καλύτερο εἶχαν, πότισαν τὰ δάπεδα μὲ δάκρυα γιὰ τοὺς νεκρούς, γιὰ τὰ παιδιά καὶ τὰ ἐγγόνια, γιὰ τὴν πρόοδο αὐτοῦ τοῦ τόπου. Ἰδρυσαν Συλλόγους, κέντησαν ὄμορφα λάβαρα καὶ ὀνόμασαν τίς νέες πόλεις: Νέα Νίκαια, Ν. Ἰωνία, Ν. Σμύρνη, Ν. Χαλκηδόνα, Ν. Σαμ-

ψούντα, Ν. Φώκαια, Ν. Μαγνησία, Νέα Άλικαρνασσός, Ν. Μενεμένη, Ν. Άλάτσατα, Ν. Έφεσος... Οί Άλψιμόνπτες Πατρίδες θρέψανε τούς άδελφούς μας καί έμπνέουν όλους έμάς.

Όπως ίσχύει μέ τό δέντρο, όπου από τό ρίζωμα έξαρτάται καί ή ανάπτυξη τοῦ κορμού καί τοῦ φυλλώματος, τό ίδιο ακριβώς ίσχύει κι έδῶ. Ό Έλληνισμός δέν θά έπιβίώσει χωρίς όράματα, χωρίς έλπίδα, χωρίς τίς μνήμες πού τόν διατηροῦν σέ πνευματική έγρήγορση. Κρατάμε στήν μνήμη όσα συνέβησαν, όχι γιά λόγους μνησικακίας, όχι γιά εκδίκηση, αλλά γιά νά διδασκόμαστε από τά λάθη, νά μίν τά έπαναλαμβάνουμε. Η διχόνοια, ό Έθνικός Διχασμός, ή άφελής έμπιστοσύνη στήν δημαγωγία τῶν έπιτήδειων καί άλλα αυτά εϋθύνονται πρώτα γιά τήν έθνική μας τραγωδία. Άς πάρουμε όλοι, ιδίως οί νέοι, ένα πολύ διδακτικό μάθημα.

Άς αντιληφθοῦμε ότι ή έξωτερική έλευθερία προϋποθέτει έσωτερική ανάπτυση καί ύπαρξιακή διεργασία. Άς αναστοχαστοῦμε νηφάλια τό σήμερα καί τό αύριο. Άς στοχαστοῦμε τόν λόγο τοῦ Ίσοκράτη: *«Η Δημοκρατία μας αυτοκαταστρέφεται διότι κατεχράσθη τό δικαίωμα τῆς έλευθερίας καί τῆς ισότητας, διότι έμαθε τούς πολίτες νά θεωροῦν τήν αυθάδεια ως δικαίωμα, τήν παρανομία ως έλευθερία, τήν αναίδεια τοῦ λόγου ως ισότητα, τήν αναρχία ως εϋδαιμονία».*

Οί πρόσφυγες πού ἤλθαν στήν Έλλάδα τό 1922 μάς έφεραν σημαντικά έφόδια, μέ προτεραιότητα στό πνεῦμα. Έφεραν τήν σταθερή τους Πίστη στόν Τριαδικό Θεό, τήν τιμή τῶν Άγίων, τήν άφοσίωση στήν Μητέρα Έκκλησία, τά αναλλοίωτα ἦθη καί ἔθιμα τοῦ Έλληνισμοῦ, τόν σεβασμό στους προγόνους, τήν καρτερία στίς δυσκολίες, τήν έλπίδα αναγέννησης. Τό «Όχι» τοῦ 1940 καί ή έποποιΐα στά ἠπειρώτικα βουνά καί στήν Άλβανία συνιστοῦν σοβαρή ένδειξη γιά όλα αυτά.

Αιώνια ή μνήμη τῶν Άγίων Έθνομαρτύρων, τῶν Έραρχῶν, τῶν Ίερέων, τῶν Ίερομονάχων, τῶν άρχόντων καί τοῦ ταλαιπωρημένου πιστοῦ λαοῦ. Αιώνια ή μνήμη τῶν ανθρώπων μας πού εξαφανίστηκαν στά Τάγματα Έργασίας, στους διωγμούς, στίς κακοποιήσεις, στίς σφαγές καί στά βάθη τῆς θάλασσας τῶν Παραλίων, γιά νά άποφύγουν τήν ταπείνωση. Οί ἦρωες εκείνοι άναβίωσαν τό Σούλι, τό Άρκάδι, τό Μεσολόγγι καί όλα τά ιερά σεβάσματα τοῦ Έλληνισμοῦ καί τῆς Όρθοδοξίας.

Αιώνια ή Μνήμη!